

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ. — Ἡ Ρωμανία, ὑπὸ κ. Κ. Ἀμάντου.

Παρὰ τὴν ἔρευναν τοῦ Tafel κυρίως, ἔπειτα δὲ τοῦ Tomaschek καὶ τοῦ Ramsay, πολλὰ ζητήματα τῆς ἱστορικῆς γεωγραφίας τοῦ Βυζαντίου ἀναμένουν τὴν λύσιν των. Ἡ διαφωνία ἐνίστε εἶναι τοιαύτη, ὥστε π. χ. τὴν ἐπαρχίαν Βολεροῦ ἄλλοι μὲν τὴν ἐτοποθέτησαν παρὰ τὸν Ἑβρον, ἄλλοι δὲ παρὰ τὸν Στρυμόνα (πβ. ὅσα ἔγραψα εἰς τὰ Ἑλληνικά, 2, σ. 124). Ἡ χρῆσις τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων, ἄλλοτε ἄλλη, παρέσυρε πολλοὺς νεωτέρους ἱστορικοὺς εἰς σοβαρὰ σφάλματα. Οὕτω π. χ. καὶ ὁ Καλλιγᾶς ἐνόμισεν ὅτι ἡ Χαλκιδικὴ τοῦ Καντακουζηνοῦ εἶναι ἡ σημερινὴ καὶ ἀρχαία Χαλκιδική, ἐνῶ οὗτος Χαλκιδικὴν ὀνομάζει τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον. Σλαβινία ἐνομίσθη ὑπὸ πολλῶν καὶ τοῦ ἡμετέρου Παπαγεωργίου ἢ περὶ τὴν Θεσσαλονικὴν χώρα, ἐνῶ πράγματι οὕτω ὀνομάσθη μόνον ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ περὶ τὴν Ροδόπην χώρα (πβ. τὰ ἐμὰ Μακεδονικά, σ. 17). Ἀλλὰ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ὀνόματος Ἑλλάς, ἄλλοτε στενοτέρα καὶ ἄλλοτε εὐρυτέρα. Ὀνομάσθη οὕτω καὶ ὅλη ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος, τὸ παλαιὸν Ἰλλυρικόν, ἀλλὰ καὶ μόνον ἡ Σπερεὰ Ἑλλάς.

Τὰ δύο χωρία τοῦ Μενάνδρου καὶ Εὐαγρίου, ὅπου γίνεται λόγος περὶ δηρώσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Σλάβων καὶ ὑποδουλώσεως ὑπὸ τῶν Ἀβάρων (βλ. ὅσα ἔγραψα εἰς τὴν Ἐπειρηίδα τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν, 3, σ. 41) ἀναφέρονται εἰς τὴν παρὰ τὸν Δούναβιν Βαλκανικὴν, ἐνῶ ὁ Fallmerayer ἀπέδωκε τὸ ὄνομα εἰς τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα καὶ ἐστήριξεν ἐπ' αὐτῶν κυρίως τὴν θεωρίαν του περὶ καταπλημμυρήσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Σλάβων κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα. Ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεῖα τοῦ ὀνόματος καὶ μόνη τροποποιεῖ ριζικῶς τὴν θεωρίαν τοῦ Fallmerayer.

Τὸ ὄνομα Ρωμανία = imperium Romanum ἔγινε λαϊκὸν κατὰ τοὺς ὑστέρους Ρωμαῖκοὺς χρόνους, παρελήφθη δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν μεθ' ὑπερφηφάνειας, ὅπως καὶ τὸ ὄνομα Ρωμαῖος. Ἐνῶ οἱ Βούλγαροι π. χ. εἰς τὰς ἐπιγραφὰς των καὶ εἰς τοὺς τίτλους των ὀνομάζουσι τοὺς Βυζαντινοὺς Γραικοὺς, οὗτοι ἀπαξιοῦν νὰ μεταχειρισθῶν τὸ ὄνομα τοῦτο, δὲν δύνανται δὲ νὰ μεταχειρισθῶν οὔτε τὸ Ἑλληνες, ὡς θρησκευτικὸν ὄνομα, κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους. Δι' αὐτὸ τοὺς κατοίκους τῆς Ἑλλάδος τοὺς λέγουσι καὶ Ἑλλαδικοὺς ἀλλὰ καὶ μὲ νέον ὄνομα Κατωτικοὺς (καὶ τὴν Ἑλλάδα τὰ Κατωτικά, πβ. Ἑλληνικά, 1, σ. 244). Τὸ ὄνομα Ρωμανία χρησιμοποιεῖται συχνότατα καθ' ὅλους τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους καὶ εἰς τὰ λαϊκώτερα ἀκόμη στρώματα καὶ ἐσώθη μέχρι σήμερον εἰς τὰ ποιήματα τοῦ Πόντου. Εἰδικώτερον ἐχρησιμοποιήθη τὸ ὄνομα περὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Θράκης, τῆς Πελοποννήσου, ὅπου τὸ Νάυπλιον ἐλέγετο ὑπὸ τῶν Φράγκων, κυρίως τῶν Ἰταλῶν Napoli di Romania.